

Rapla maakonnas Rapla vallas Põlliku külas Kuusemetsa kinnistu (registriosa nr 12701050, katastritunnus 66801:001:0380, lähiaadress Kuusemetsa; edaspidi *Kuusemetsa kinnistu*) eraldisel 55 harvendusraie, eraldisel 45 lageraie ning eraldisel 49 aegjärgse raie keskkonnamõju hindamise algatamata jätmine

1. OTSUSTUS

Lähtudes OÜ Lemeks Metsamaad volitatud esindaja Ülo Vendland'i poolt 04.03.2024 esitatud metsateisest, võttes aluseks keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 3 lõike 1 punkt 2, § 6 lõike 2 punkt 22 ja lõige 4, § 9 lõige 1, § 11 lõiked 2 ja 8¹, metsaseaduse § 41 lõige 8¹ ning Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ § 1 lõige 1 ja § 15 punkt 8 ning keskkonnaministri 16.08.2017 määruse nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded“ **otsustab Keskkonnaamet:**

1.1. Jätta algatamata Rapla maakonnas Rapla vallas Kuusemetsa kinnistu eraldisel 55 harvendusraie, eraldisel 45 lageraie ning eraldisel 49 aegjärgse raie keskkonnamõju hindamine (KMH).

1.2. Kavandatud raie registreerimisel arvestada järgmiste liigikaitsemeetmetega:

1.2.1. Püsielupaiga piiranguvööndis on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja võib lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab.

1.2.2. Metsise ja must-toonekure pesitsusaegse häirimise vältimiseks tuleb uuendusraied teostada ajavahemikul 01. septembrist 31. jaanuarini, harvendusraie 01. septembrist 28. veebruarini.

1.3. Keskkonnauuringud ei ole vajalikud.

Keskkonnaamet teavitab KMH algatamata jätmise otsusest 14 päeva jooksul Ametlikes Teadaannetes.

2. ASJAOLUD JA ÕIGUSLIKUD ALUSED

2.1. OÜ Lemeks Metsamaad (reg. nr. 14104105) volitatud esindaja Ülo Vendland esitas 04.03.2024 Keskkonnaametile metsateise, millega kavandab Kuusemetsa kinnistu eraldisel 55 (0,65 ha, 80 tm) harvendusraiet, eraldisel 45 (0,3 ha, 69 tm) lageraie ning eraldisel 49 (0,15 ha, 12 tm) aegjärgset raie. Metsateised on registreeritud metsaressursi arvestuse riiklikus registris vastavalt numbritega 50000973502, 50000973496 ja 50000973498.

Eesti looduse infosüsteemi (edaspidi *EELIS*), Keskkonnaagentuuri andmetel asub kavandatav raieala Natura 2000 võrgustikku kuuluvatel Kõnnumaa looduslal ja Kõnnumaa-Väätsa linnualal ning siseriiklikult kaitse alla võetud Saunametsa metsise püsielupaiga piiranguvööndis, kus kehtib looduskaitseaduses (LKS) sätestatud kaitsekord keskkonnaministri 13.01.2005. a. määruse nr. 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine” erisustega.

2.2. Keskkonnaamet annab KMH eelhindangu selle kohta, kas kavandatav tegevus on olulise keskkonnamõjuga või mitte ning otsustab KMH algatamise või algatamata jätmise üle (KeHJSi

§ 3 lõike 1 punkt 2, § 6 lõike 2 punkt 22, § 6¹ lõige 3, § 7 punkt 4, § 9 lõige 1, § 11 lõiked 2 ja 4, metsaseaduse § 41 lõige 8¹ ning Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ § 1 lõige 1 ja § 15 punkt 8). KMH vajalikkuse üle otsustamisel lähtutakse KMH eelhindangust ja asjaomase asutuse seisukohast (KeHJSi § 6 lõige 2 punkt 22, § 11 lõige 2³). Eelhindang lisatakse KMH algamise või algatamata jätmise otsusele (KeHJSi § 6 lõige 2 punkt 22, § 11 lõige 4). Keskkonnaamet teavitas haldusmenetluse seaduse § 41 alusel metsateatiste nr 50000973502, 50000973496 ja 50000973498 menetlustähtaja ületamisest (kirjad on registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 22.03.2024 nr 13-4/24/5879 ja 11.06.2024 nr 13-4/24/12571) tulenevalt Natura hindamisest põhjustatud tavapärasest suuremast töömahust.

3. EELHINNANG

Keskkonnaamet annab KMH eelhindangu arendaja esitatud ja muu asjakohase teabe alusel ning lähtudes kavandatavast tegevusest, selle asukohast ning eeldatavast keskkonnamõjust (KeHJSi § 6¹ lõige 3). Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded on KeHJS § 6¹ lg 5 alusel kehtestatud keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded”.

3.1. Kavandatav tegevus

3.1.1. Tegevuse iseloom ja maht

Kuusemetsa kinnistu eraldisel 55 kavandatakse harvendusraiet 0,65 ha suurusel alal, hinnanguline raie maht on 80 tm.

Harvendusraie on hooldusraie (metsaseadus (edaspidi MS) § 28 lõige 4 punkt 2). Harvendusraie eesmärgiks on metsa tiheduse ja koosseisu reguleerimine ning lähitulevikus väljalangevate puude puidu kasutamine (MS § 28 lõige 7 punkt 2). Pärast harvendusraiet ei tohi puistu esimese rinde rinnaspindala olla väiksem metsa majandamise eeskirja¹ lisas 1 märgitust (MS § 31 lõige 2, metsa majandamise eeskirja (edaspidi MME) § 6 lõige 4).

Kuusemetsa kinnistu eraldisel 45 kavandatakse lageraiet 0,3 ha suurusel alal, hinnanguline raie maht on 69 tm.

Lageraie on uuendusraie, mida tehakse, et võimaldada metsa uuendamist või uuenemist (MS § 28 lõige 4 punkt 1, lõige 6), seega on eesmärgiks uue metsapõlve rajamine. Lageraie korral raiutakse raielangilt ühe aasta jooksul raie algusest arvates kõik puud, välja arvatud seemne- ja säilikuud ning elujõuline järelkasv (MS § 29 lõige 1).

Kuusemetsa kinnistu eraldisel 49 kavandatakse aegjärgset raiet 0,15 ha suurusel alal, hinnanguline raie maht on 12 tm.

Aegjärgne raie on turberaie uue uuendusraie, mida tehakse, et võimaldada metsa uuendamist või uuenemist. Aegjärgse raie korral raiutakse uuendamisele kuulavas metsas puid hajali üle raielangi kahe või enama raiejärguna (MS § 28 lg 6 ja § 30 lg 2). LKS § 14 lg 6 sätestab, et kaitstaval loodusobjektidel tuleb valik- ja turberaie tegemisel arvestada sama seaduse lisas sätestatud tingimustega raiejärgsele täiusele.

3.1.2. Tegevuse seos asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega ning lähipiirkonna praeguste ja planeeritavate tegevustega.

Suuresöödi kinnistu asub Rapla maakonnas Rapla vallas Põlliku külas. Kuni uue, kogu ühinenud omavalitsuse territooriumi hõlmava üldplaneeringu kehtestamiseni kehtivad Rapla vallas ühinenud valdade senised üldplaneeringud. Endise Rapla valla üldplaneering on kehtestatud Rapla Vallavolikogu 01.03.2011 otsusega nr 6. Kavandatud raieala paikneb kehtiva üldplaneeringu järgi rohelise võrgustiku tuumalal, kus metsa majandamine toimub vastavalt metsaseadusele. Üldplaneeringuga pole alale raiepiiranguid sätestatud.

3.1.3. Ressursside, sealhulgas loodusvarade, nagu maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, näiteks loomastik ja taimestik, kasutamine

Kavandatava tegevuse eesmärk on võimaldada taastuvate loodusressursside (puit) kasutust. Kavandatud raiete käigus taastumatuid loodusressursse kasutusse ei võeta. Metsatööl metsakaitse (veerežiim, ökosüsteem, pinnas) tagamine on reguleeritud metsa majandamise eeskirja¹ §-s 19 sätestatuga.

3.1.4. Tegevuse energiakasutus

Energiakasutus raietööl on masinate kütuse tarbimine.

3.1.5. Tegevusega kaasnevad tegurid, nagu heide vette, pinnasesse ja õhku ning müra, vibratsioon, valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

Nõuetele vastava tehnika kasutamisel ei kaasne raietööl saasteainete heidet pinnasesse, vette või välisõhku. Valguse, kiirguse ja lõhnareostust tegevusega teadaolevalt ei kaasne, samuti ei põhjusta tööde läbiviimine norme ületavat vibratsiooni või müra.

3.1.6. Tekkivad jäätmed ning nende käitlemine

Raietöödega ei kaasne jäätmete teket. Metsamajandusjääke ehk raidmeid ei käsitleta jäätmetena.

3.1.7. Tegevusega kaasnevate avariilukordade esinemise võimalikkus, sealhulgas heite suurus

Raietööl on keskkonnamõju põhjustavate avariide esinemine ebatõenäoline, raietöid teostatakse tehnilistele nõuetele vastavate masinatega.

3.1.8. Tegevuse seisukoht asjakohaste suurõnnetuste või kataastroofide ohust, sealhulgas kliimamuutustest põhjustatud suurõnnetuste või kataastroofide ohust teaduslike andmete alusel

Raietöödega ei kaasne suurõnnetuste või kataastroofide tekke ohtu.

3.2. Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

3.2.1. Olemasolevad ja planeeritavad maakasutused ning seal toimuvad või planeeritavad tegevused

Kuusemetsa kinnistu sihtotstarve on 100% maatulundusmaa, maaüksus asub hajaasustuspäikonnas. Raiega maakasutust ei muudeta, metsamaa kõlvik säilib ja ala jääb jätkuvalt kasutusse metsamaana.

Kavandatud raiealade mõjualas on lääne suunas asuval eraldisel 44 registreeritud kehtiv metsateatis nr. 50000691405 lageraie tegemiseks kokku 0,17 ha suurusel pinnal.

¹ Keskkonnaministri 27.12.2006 määrus nr 88 „Metsa majandamise eeskiri”.

3.2.2. Alal esinevad loodusvarad, sealhulgas maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, nende kättesaadavus, kvaliteet ja taastumisvõime

Kavandataval raialal ei esine taastumatuid loodusvarasid. Mullatüüp on leostunud gleimuld (Go), kasvukohatüüp kuivendatud angervaksa. Olemasolev metsapõlv on alale tekkinud peale 1960-ndail tehtud lageraiet. Varem olnud puisniiduilmeline metsaheinamaa. Eraldistel 45 ja 55 kasvavad II boniteedi küpsed hall-lepikud ning eraldisel 49 I boniteedi küps haavik. Ala on hõlmatud 1960-ndail rajatud maaparandussüsteemiga.

3.2.3. Keskkonna vastupanuvõime, mille hindamisel lähtutakse märgalade, jõeäärsete alade, jõesuudmete, randade ja kallaste, merekeskkonna, pinnavormide, maastike, metsade, Natura 2000 võrgustiku alade, kaitstavate loodusobjektide, alade, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada, tiheasutusega alade ning kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alade vastupanuvõimest

Kavandatud raiest otseselt mõjutatud piirkond on ala, kus planeeritud raided läbi viiakse. Raielangiga piirneval alal võib esineda ajutisi häiringuid, mis ei mõjuta keskkonna vastupanuvõimet. Raiet kavandatakse metsamaastikus, ala on tasane.

Kavandataval raialal ega mõjualas ei asu looduslikke veekogusid. Ala on hõlmatud 1960-ndail aastail rajatud Aasu-Roondil maaparandusobjekti kraavidega.

Kavandatav raiala asub Saunametsa metsise püsielupaiga piiranguvööndis, mis kuulub Natura 2000 võrgustikku kuuluvate Kõnnumaa loodusala ja Kõnnumaa-Väätsa linnuala koosseisu. Loodus- ja linnualade nimekiri ja kaitse-eesmärgid on toodud Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 korralduses nr. 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“.

Saunametsa metsise püsielupaik on kaitse alla võetud II kategooria kaitsealuse linnuliigi metsise elupaikade kaitseks, et tagada liigi soodne seisund. Metsis on seatud Kõnnumaa-Väätsa linnuala üheks kaitse-eesmärgiks.

Alal on registreeritud I kategooria kaitsealuse linnuliigi must-toonekure leiukoht (kood KLO9128754). Ka must-toonekurg on seatud Kõnnumaa-Väätsa linnuala üheks kaitse-eesmärgiks.

Metsis (*Tetrao urogallus*) ja must-toonekurg (*Ciconia nigra*) on linnuliigid, keda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta nimetab I lisa loendis. Seega on nende kaitse liikmesriikidele kohustuslik.

Kultuuriväärtusi, sh. pärandkultuuriobjekte raialal ei leidu.

Kavandatava tegevuse maa-ala piires puuduvad teadaolevalt sellised alad, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada.

3.2.4. Inimese tervis ja heaolu ning elanikkond

Tervisemõjud saavad tekkida lähtuvalt mõjuallikast järgmistes valdkondades: müra, vibratsiooni ja välisõhu saastega kaasnevad tervisemõjud, joogivee kvaliteet ja kättesaadavus. Metsakasutusõiguse kitsendused, mis on seatud avalik-õigusliku isiku omandis olevas metsas ja piiramata või tähistamata erametsa kasutamiseks, on sätestatud metsaseaduse §-s 35. Kavandatud raietöödega selliseid mõjusid ei kaasne.

3.3. Hinnang keskkonnamõju olulisusele (mõju suurus, ulatus ja tõenäoliselt mõjutatava elanikkonna suurus, mõju avaldumise tõenäosus ja aeg, mõju tugevus, laad, kestus, sagedus, pöördumus ja piiriülesus)

Alljärgnevalt on toodud kavandatavate raiete keskkonnamõju olulisuse hinnang koos põhjenduste ja selgitustega.

Kavandatud raiete mõju keskkonnaelementidele:

Vesi- raie on kavandatud vastavalt kehtivatele õigusaktidele, seega langi ulatuses mõju veerežiimile ei ole oluline. Veega seotud Natura kaitse-eesmärke ja muid alal esinevaid veega seotud kaitsealuseid loodusobjekte raietööd ei kahjusta. Raialal ei ole tuvastatud allikaid, allikalisi alasid ega karstivorme, sealhulgas maa-aluseid jõgesid. Raie Kuusemetsa kinnistul ei mõjuta veerežiimi.

Välisõhk ja kliima- kavandavatel raietel ei ole olulist mõju välisõhule ja kliimale, üksikud raied eraldi ei takista kliimaeesmärkide saavutamist.

Maastik ja looduslik mitmekesisus- raied on kavandatud vastavalt kehtivatele õigusaktidele, seega ei mõjuta raied maastikuilmet ega looduslikku mitmekesisust.

Elanikkonnale, inimese tervisele, heaolule ja varale, kultuuripärandile ja kaitstavatele loodusobjektidele ning nende omavahelistele seostele- Raialadel ei ole neid elemente ja kavandatud raied neid ei mõjuta. Raietööde mõju on lokaalne, elanikkonda ei mõjuta.

Raiate teostamisel avalduvad võimalikud mõjud eelkõige tööde tegemise ajal. Kavandatud raied on ühekordse lühiajalise mõjuga tegevus, kestusega umbes üks kuu. Kehtivate nõuete järgimisel ei kaasne kavandatava tegevusega piiriülest mõju.

3.3.1. Mõju Natura 2000 võrgustiku alale

3.3.1.1 Natura 2000 ala kaitse-eesmärgid ja nende kirjeldused

Kavandatavad raialad asuvad Kõnnumaa looduslal ja Kõnnumaa-Väätsa linnualal. Alade kaitse-eesmärgid on loetletud Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 korralduses nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“.

Eelhinnangu tulemusel selgub, kas tegevusega võib kaasneda eraldi või koos muude tegevustega eeldatavalt oluline ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärgile. Käesoleval juhul ei ole tegevus otseselt vajalik Kõnnumaa loodusala ega Kõnnumaa-Väätsa linnuala kaitse-eesmärkide saavutamiseks.

Loodusdirektiivi artikkel 6 lõige 1 kohustab liikmesriike kehtestama erikaitsealade suhtes meetmed, mis vastavad aladel esinevate metsaelupaikade ökoloogilistele vajadustele. Sama direktiivi artikkel 6 lõige 2 kohustab vältima elupaikade halvenemist ja oluliste liikide häirimist. Euroopa Komisjoni Natura 2000 alade kaitsekorralduse juhendi² järgi tuleb elupaikade halvenemisena käsitleda olukorda, kui väheneb elupaigatüübi pindala sellel alal või kui halvenevad elupaiga kaitsestaatus pikaajaliseks säilimiseks vajalikud funktsioonid ja struktuur võrreldes nende esialgse (Natura võrgustiku liitumise hetke) või taastatud seisundiga. LKS § 69 kohaselt korraldatakse Natura 2000 alade kaitset siseriiklike kaitstavate loodusobjektide kaudu, ehk eespoolviidatud erinõuded tuleb tagada, rakendades nende alade kaitsekorda. Seal hulgas tuleb neid arvesse võtta metsateatiste menetlemisel.

²Natura 2000 alade kaitsekorraldus. Elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sätteid (2019/C 33/01)lk 21-22.)
[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0125\(07\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0125(07)&from=EN)

Metsaelupaikade seisund ei ole loodusdirektiivi rakendamise aruande³ järgi valdavas osas soodne. See viitab sellele, et metsaelupaikade pindala ja või seisund on võrreldes esialgse seisundiga vähenenud. Seega vältimaks elupaikade seisundi jätkuvat halvenemist, tuleb tagada, et ühegi hetkel teadaoleva elupaiga pindala ja seisund selleks moodustatud erikaitsealadel ei väheneks.

3.3.1.2. Kavandatava tegevuse mõju prognoosimine Natura 2000 alale

Kuusemetsa kinnistu eraldisel 55 kavandatud tegevus on harvendusraie, mida tehakse puistu liigilise koosseisu lõplikuks kujundamiseks ning tulevikupuude kasvu takistavate puude väljaraieks. Harvendusraiega eemaldatakse puistust ka surnud, kahjustatud ja allajäänud puud ning kujundatakse puistu edasise arengu seisukohalt optimaalne tihedus. Antud eraldisel on plaanis teha harvendusraiet küpses hall-lepikus, raiejärgseks täiuseks kujuneb 40%. Taolist raiet oleks õigem nimetada aegjärgseks raieks. Ohukohaks on tihedapoolse puistu tuuleõrnaks muutumine tugeval harvendamisel. Kindlasti tekib halli lepa looduslikku uuendust. Hall-lepikule pole harvendusraie järgse täiuse normatiivi kehtestatud.

Kuusemetsa kinnistu eraldisel 49 kavandatakse aegjärkset raiet, mille korral raiutakse uuendamisele kuuluvast metsast puid hajali üle raielangi kahe või enama raiejärguna (MS § 28 lg 6 ja § 30 lg 2). MME § 5 lg 1 kohaselt võib turberaiet teha puistus, mille esimese rinde keskmine vanus või keskmine rinnasdiameeter on saavutanud dimensioonid, mille korral sama eeskirjaga oleks lubatud lageraie¹. LKS § 14 lg 6 sätestab, et kaitstaval loodusobjektidel tuleb valik- ja turberaie tegemisel arvestada sama seaduse lisas sätestatud tingimustega, kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti. LKS lisa „Valik- ja turberaie tingimused kaitstava loodusobjekti ning ranna ja kalda piiranguvööndis” p 2 kohaselt ei tohi 45-64% algtäiusega puistu esimese rinde täiust aegjärgse raie esimese järguga viia madalamale kui 30%. Metsaregistrisse 18.01.2024 kantud takseerandmete alusel on Kuusemetsa kinnistu eraldisel 49 kasvava puistu esimese rinde täius 58%. Seega, antud juhul ei tohi puistu esimese rinde raiejärgne täius langeda alla 30%.

Nii harvendus- kui aegjärgse raie käigus muudetakse puistud ülepinnaliselt hõredamaks, samas säilib puistu esimene rinne ja ei teki lagedat ala. Vana metsa osakaal piirkonnas ei lange ning ei toimu piiranguvööndi metsade vanuselise struktuuri nihkumist nooremate metsade suunas. Puistu säilib, metsamaastik ei killustu ja maastikuilme ei muutu ning olulist kumulatiivset mõju ei ole.

Kuusemetsa kinnistu eraldisel 45 on kavandatud teha lageraiet küpses hall-lepikus väikesel pinnal (0,3 ha), mille tulemusena tekib lage ala säilikpuudega. Säilikpuudeks on võimalik jätta kaski ja haabasid. Raie on planeeritud vastavalt metsise püsielupaikades kehtivale korrale kitsa ehk 30 m laiuse langina. Kavandatud väikesepinnalise lageraie tegemine vastab looduskaitseseaduse muutmise eelnõu mõttele, mille kohaselt oleks kaitsealadel erandina lubatud lageraie ja veerraie hall-lepikutes langi pindalaga kuni 0,5 ha.

Väikeste lankidena tehtud raie on sarnasem looduslikele häiringutele, vähendab langi servaaladel tuule- ja päikesekahjustusi võrreldes suuremate lankidega ja metsakooslus kui tervik taastub kiiremini. Samuti ei ole väikese langina lageraie hall-lepikutes olulise negatiivse mõjuga looduväärtustele.

Kõik eelpoolnimetatud raided on kavandatud Kõnnumaa-Väätsa linnuala kaitse-eesmärgiks (korralduse nr 615 lisa 1 punkt 1 alapunkt 18) oleva metsise Saunametsa püsielupaika. Metsise

³ Loodusdirektiivi rakendamise aruanne. Allikas:

http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=ee/eu/art17/envxtasa/EE_habitats_reports-20190725-083848.xml&conv=589&source=remote

pikaajaliseks kaitse eesmärgiks on stabiilse või kasvava populatsiooni saavutamine (1500-2400 metsisekukke) ja vähemalt 400 mänguasurkonna säilimine. Metsise ja tema elupaikade kaitse on tagatud siseriiklike õigusaktidega.

LKS § 55 lõige 6 sätestab, et kaitsealuse loomaliigi isendi püüdmine ja tahtlik häirimine paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise ning rände ajal on keelatud. Nagu enamik liike, on ka metsis tundlik pesitsusaegse häirimise suhtes. Metsise kaitse tegevuskava⁴ kohaselt on metsist põhiliselt häirivateks teguriteks paljunemisperioodil tehtavad metsatööd, trasside raied ning teised metsas tehtavad tööd. Häirimine mänguperioodil võib viia mängu katkemisele (sellest tulenevalt ka pesitsemise luhtumiseni) või äärmuslike juhtumite korral mänguala jäädava hülgamiseni. Metsise mäng toimub traditsioonilistes mängupaikades, mida võidakse kasutada aastakümneid. Mänguperiood algab veebruaris ja vaibub maikuu keskpaigas, mil metsis on häirimise (sh metsaraie) suhtes eriti tundlik. Emaslind muneb vahemikus aprilli keskpaigast kuni juuni keskpaigani, haudumine kestab 26 päeva. Pojad kooruvad tavaliselt juuni esimesel poolel. Oluline elufaas on tibude toitumisperiood. Juuli keskpaigaks on enamik pesakondi lennuvõimestunud. Mängu, sigimise ja poegade kasvatamise ajal uuendusraietest 01. veebruarist 31. augustini (hooldusraietest 01. veebruarist 31. juulini) metsise elupaigas hoidumine aitab tagada mängu ja pesitsuse õnnestumise.

Kõik eelpoolnimetatud raied on kavandatud Kõnnumaa-Väätsa linnuala kaitse-eesmärgiks (korralduse nr 615 lisa 1 punkt 1 alapunkt 18) oleva must-toonekure Iinikõrve leiukohta. Must-toonekurg on Eestis oma areala loodeserval ning siin ja lähemates riikides on must-toonekure seisund ebasoodne. Liigi arvukus on Eestis praegu madalseisus (60–90 paari) ja populatsiooni produktiivsus on kesine. Kaitse all on 193 leiukohta, millest 40–50 on asustatud igal aastal. Asustatud pesadest üks kolmandik on edukad, kolmandikul pesitsemine ebaõnnestub ja ülejäänud kolmandiku asustatud pesade puhul ei alustata munemist või ei leia pesa hõivanud lind paarilist. Euroopas saab sigimisealiseks keskmiselt 20% lennuvõimestunud poegadest, Eestis võib see näitaja olla veel madalam⁵.

Eesti-siseselt on peamiseks must-toonekure arvukust ja levikut piiravaks faktoriks nimetatud vanade metsade pindala ja mitmekesisuse vähenemist ning inimese põhjustatud häirimist. Pesitsuspaiga valikut mõjutab oluliselt metsamassiivide killustumine ja puistu mitmekesisus. Oluline mõju on ka toitumisalade kvaliteedi langusel. Must-toonekurg on väga tundlik pesitsusaegse häirimise suhtes ja võib pesa hüljata ühekordse häirimise tulemusena. Liigi kaitse tegevuskava järgi ei tohiks pesitsusajal pesast 500 meetri kaugusel (elupaigas) raietöid teha. Seetõttu on must-toonekure elupaigas 15. märtsist 31. augustini raiete tegemine keelatud.

Arvestades, et kavandatavate raiete maht on väike, puistute ülarinne põhiliselt säilib ja puistute harvendamine pigem soodustab metsise elupaiga kvaliteedi jaoks olulise puhmarinde kasvu, siis ei mõjuta kavandatavad raied Kõnnumaa-Väätsa linnuala sellisel määral, et väheneks liigile elupaigana sobiva ala suurus kaitsealal või halveneks oluliselt elupaiga kvaliteet.

Kavandataval raiealal ei leidu Kõnnumaa loodusala kaitse-eesmärgiks olevaid elupaigatüüpe.

Kokkuveoteede asukohta ei ole määratud. Metsa kokkuveoteede, laoplatsti, raielankide raidmetest puhastamise viisid ja kord on kehtestatud keskkonnaministri määrusega „Metsa majandamise eeskiri“.

⁴ Keskkonnaministri 20.05.2015 käskkirjaga nr 456 kehtestatud „Metsise (Tetrao urogallus) kaitse tegevuskava“ on kättesaadav: <https://pilv.envir.ee/index.php/s/7i5MKGRrkTqXK6r?path=%2FLoomad%2FLinnud>.

⁵ Keskkonnaameti peadirektori 14.02.2018 käskkirjaga nr 1-1/18/105 kehtestatud „Must-toonekure (Ciconia nigra) kaitse tegevuskava“

Kuna kavandatud raialade mõjualas ja raialadel ei asu lisaks eelpool käsitletule muid Kõnnumaa loodusala ja Kõnnumaa-Väätsa linnuala kaitse-eesmärkideks olevaid loodusdirektiivi elupaiku ega liikide elupaiku, siis kavandatud raietegevus loodus- ja linnuala kaitse-eesmärke ei kahjusta. Kavandatav raie ei mõjuta ebasoodsalt Kõnnumaa loodus- ja Kõnnumaa-Väätsa linnuala kaitse-eesmärke ega nimetatud alade terviklikkust.

3.3.1.3 Mõju kaitstavale loodusobjektile

Eelpoolnimetatud raied on kavandatud siseriiklikult kaitse alla võetud Saunametsa metsise püsielupaiga piiranguvööndis. Mõju püsielupaiga kaitse-eesmärkidele, mis kattuvad Kõnnumaa loodusala ja Kõnnumaa-Väätsa linnuala kaitse-eesmärkidega, on käsitletud p-s 3.3.1.2. EELIS-e andmeil on kavandatud raiete alal registreeritud I kategooria kaitsealuse linnuliigi must-toonekure Iinikõrve leiukoht.

Metsamajandus on üks olulisemaid metsise arvukust mõjutavaid tegureid, aga samas on teada, et metsis on liik, kes on võimeline teatavat metsamajanduslikku mõju taluma kui arvestatakse metsise elupaigavajadusega. Püsielupaigas kaitstavale linnuliigile metsisele kahjulike mõjude minimeerimiseks tuleb piiranguvööndis metsa majandamisel arvestada keskkonnaministri 13. jaanuari 2005. a määruses nr 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine“ toodud nõuetega. Uuendusraietel võib raietöid ning metsamaterjali kokkuvedu teha ajavahemikul 01. septembrist kuni 31. jaanuarini, hooldusraietel 01. augustist 31. jaanuarini ehk väljaspool metsise pesitsusperioodi. Turberaie korral ei tohi langi suurus ületada 2 ha. Raiete planeerimisel tuleb silmas pidada, et piiranguvööndis ei või üle 60 aasta vanuse metsa osakaal jääda väiksemaks kui 50%. Kavandatud raietel üle 60 aasta vanustes puistutes I rinne säilib ning vastavas vanuses metsa osakaal ei vähene.

Must-toonekure kui inimpeglilikku lindu peetakse väga tundlikuks inimtegevuse suhtes pesapaiga läheduses. EELIS-e andmeil pärinevad viimased kinnitatud andmed must-toonekure pesitsemisest Iinikõrve leiukohas 1995. aastast. Pesapuu on säilinud. Kõnnumaa maastikukaitsealal Keava raba põhjaosas on nähtud lindu toitumas (2002.a), seega pesitsemine on võimalik⁶. Keskkonnaamet on Kuusemetsa kinnistu omanikule 03.12.2021. aastal väljastanud kaitsekohustuse teatise nr. 7-12/21/25310. Selle kohaselt Saunametsa metsise püsielupaiga piiranguvööndis asuvas must-toonekure elupaigaosas ei ole keelatud inimeste viibimine, kuid elupaiga säilitamiseks on keelatud raied kooskõlas kaitse-eeskirjaga ja neid raieid, mida kaitse-eeskiri lubab teha, võib teha väljaspool pesitsusaega, et vältida pesitsusaegset häirimist. Seega raieid, mida looduskaitseadus ja kaitsekord võimaldavad teha, ning muid häirivaid tegevusi ei tohi teha must-toonekure elupaigas liigi pesitsusajal (15. märts kuni 31. august).

Püsielupaiga piiranguvööndis on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja võib lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab.

Looduskaitseaduse (edaspidi LKS) § 48 lõike 4 kohaselt rakendub piiritlemata II ja III kategooria kaitsealuste liikide elupaikades isendi kaitse. LKS § 55 lg 6 järgi on kaitsealuse loomaliigi isendi püüdmine ja tahtlik häirimine paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise ning rände ajal keelatud.

⁶ Keskkonnaameti peadirektori 27.07.2020 käskkirjaga nr 1-2/20/12 kinnitatud „Kõnnumaa loodusala kaitsekorralduskava 2020-2029“.

3.3.2. Kavandatava tegevuse koosmõju muude asjakohaste toimuvate või mõjualas planeeritavate tegevustega

Kuusemetsa kinnistu vaadeldavas kaitsealaga kattuvos on varasemalt registreeritud kehtivaid metsateatise, millega lubatud raiete realiseerimisel koos käesolevas eelhindangus käsitletud raietega tekiks kuni 0,5 ha suurusi lagedaid alasid 4%. Raieid, kus I rinne säilib, tehtaks 31%-l alast. Seega kumulatiivne efekt on tuvastatav. Siinkohal tuleb aga märkida, et raiealad paiknevad hajutatult ja vahelduvad aladega, kus raiuma ei hakata. Uuendusraiete pinnad on väikesed (alla 0,5 ha) ja need moodustavad kokku vaid 15% kõigist raietest. Põhiliselt tehtaks ikkagi hooldusraieid. Siit järeldub, et kavandatavatel raietel ei ole olulist koosmõju kaitseala struktuurile ega kaitse-eesmärkidele.

Raie on kooskõlas üldplaneeringuga, metsise püsielupaiga kaitsekorraga, looduskaitse-, vee- ja metsaseadusega ja eelduslikult olulist mõju ei ole.

3.3.3. Ebasoodsa mõju tõhusa ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise võimalused

Looduskaitseaduse (LKS) § 21 kohaselt on püsielupaiga kui kaitstava looduskaitseobjekti valitseja Keskkonnaamet. LKS § 17 lg 3 kohaselt võib Keskkonnaamet püsielupaigal kavandatavate tegevuste kooskõlastamisel kirjalikult seada tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

Antud raiete puhul on asjakohased alljärgnevad üldreeglid:

Suuremate pinnasekahjustusteta on võimalik raietöid (sh. puidu kokkuvedu) teha külmunud või kuivalt pinnaselt.

Looduskaitseaduse § 55-st tulenevalt on raiete tegemisel tingimuseks ajaline piirang teostada tööd väljaspool lindude pesitsusaega.

Töökohas peab olema varustus reostuse eemaldamiseks.

3.4. Eelhindangu järeldus

Kavandatud raietel pole olulist mõju välisõhu kvaliteedile, maavaradele (maardlad), pinnasele, põhja- ja pinnaveele, kaitstavatele loodusobjektidele ega kultuuripärandile ning tegevus ei kahjusta inimeste tervist, heaolu ega vara. Mõjud Natura 2000 võrgustiku aladele on välistatud, rakendades projekti osana looduskaitseaduse § 55 lg-st 6 tulenevaid tööde tegemisel kohustuseks võetud meetmeid. Keskkonnamõju hindamise algatamine ei ole vajalik, sest:

1. On välistatud, et tegevus avaldab ebasoodsat mõju Kõnnumaa loodusala ja Kõnnumaa-Väätsa linnuala, mis kuuluvad Natura 2000 alade võrgustikku, kaitse-eesmärkidele ja ala terviklikkusele.
2. Kavandatava tegevusega ei kaasne olulist negatiivset keskkonnamõju veele ega välisõhule, samuti ei ületata piirmäärasid müra ja õhu saastatuse osas, vibratsioon eeldatavalt puudub. Tegevusega ei kaasne koosmõju teiste tegevustega.
3. Kavandatava tegevusega ei kaasne mõju inimeste tervisele, heaolule ja varale, samuti avariilukordi või suurõnnetusi.
4. Tööde tegemisel keskkonnakaitsenõuetele vastavalt on avariilukordade esinemine vähetõenäoline.

4. ÄRAKUULAMINE

Asjaomased asutused on loetletud KeHJS §-s 2³. Eelhindamise otsus on Ametlikes Teadaannetes.

Eelhinnangu koostaja:

Rein Kaljuvee
metsahoiu vanemspetsialist
metsaosakond